

Крызіс выпраўлення ў Пекіне

(Заканчэнне)

Прадаўжаем змінчыца выпрымкі з „аб супяречнасцях”, якая да гэтага часу была засакрочанай, наканец публікуецца. Ейны зьмест, як даведваеся, пасуровеў у параваныні з першапачатковай прамовай. Відоўчайнейшай намаганійнай паставіць націск на граніцы права на дыскусію. Кітайцу перасыперацца ў недапушчальнасці крытыкі, ссырэвай супраць сацыялізму, або кіраўніцтва краінай камуністычнай партыяй. Мамент гэтай публікацыі быў прадуманы. Ім быў час, калі депутаты Национальнага сходу, лікам больш за тысячу, зьязджаюць з правінцыяў. Тыкін на чарговую гадавую сесію... Ім паведамілі, што сесія на некалькі дзён адложана. Гэты час быў выкарыстаны, каб іх пайфармаваць. Малым групам дэпутатаў, паходзячым з аднаго гораду, або правінцыі, даводзіцца да ведама, што... партыя пачынае контратаку ѹ што сама Асамблея павінна дзеяць першыя сыгналы.

«Сесія адкрылася 27 чэрвеня... Правамова Чу-Энь-Ляя выдэржывае ў тоне надыхаўчага новага пэрыяду. Аб свабоднай дыскусіі, аб „сотні цветах” на сказана ані слова. Замест гэтага ён пачаў пералічаць тыя крытыкі, якія былі падленыя супраць рэжыму дыгоў на іх адказаў. Ён раскрываў «паклёніцтвы», «варожкія вышады», «сълянія» абынаванчані, «фантастычныя дамаганіні» апазыцыйнэр, тых, каго ён акрэслівае агульной і няспрэцізованай формулай: «некаторыя элементы правага крила».

Ад гэтага часу пачынаецца выкryваныне ѹ публічнае абынаванчаніні, што адваўжыўся на працягу кароткага пэрыода справакаванай партыяй «лібералізацыі» крытыкаваць недахопы і памылкі рэжыму. Гэтая адваротная акцыя праводзіцца старым мэтадам. На загад партыі зьбіраюцца сходы насељніцтва паводле сацыяльнай, або прафесійнай прыналежнасці: пісменнікі, студэнты, камэрсанты, артысты, рабочыя і так далей, на якіх асуђаюцца мясцовыя «ворагі народу». Выкryваючыя «змоўшчыні» супраць рэжыму, якіх улады съплюшыацца «абясцікодзіці». Камуністычнай працы запоўніваша справа зদачамі. Роберт Гуен прыводзіць шмат пакланяючую пастанову на выпісаваць і на чытати газету...

«Забуроны, якія мелі месца на вёсцы з прычынамі калектывізацыі застаюцца найбольш засакрочанымі. Весткі, аднак, маюцца ѹ аб гэтым. Так, напрыклад, даведваеся, што ѹ сакавіку дайшло што ад іх ня-демакратычна ѹ так далей...»

«Забуроны, якія мелі месца на вёсцы з прычынамі калектывізацыі застаюцца найбольш засакрочанымі. Весткі, аднак, маюцца ѹ аб гэтым. Так, напрыклад, даведваеся, што ѹ сакавіку дайшло што ад іх ня-демакратычна ѹ так далей...»

«Старшыня сіндыкатаў Ляй-Ё-Ю ганьбіць сіндыкатаў за тое, што яны «адарваліся ад масаў». Яго заступнік съп'ярджае зъвішча яшчэ больш не-чаканае і непакоючае: у мамент канфлікту рабочыя ствараюць свае арганізаціі вонкі афіцыйных прафсаюзаў».

Роберт Гуен працягвае:

«У меру таго, як крытыка разшыраецца, кампартыя, да гэтага часу съяўтва і з'яўляецца, што разрозненіе, непасярэдна атакуеца... Перад абліччам гвалтоўных атакаў на адрас партыі кампартыя выпраўлення паступова мяняе свой характар...»

«Ад першай палавіны чэрвеня газета „Жонімінъжыбо“ занепакоена сілай і разрознай крытыкі, выліканай свабоднай дыскусіяй, дазволенай партыяй. Яна пачынае паступова кампрамітаўца, як яна называе, „правлы элементы“. 18 чэрвеня адбываеца наступнае здзяржанье: ведамая праамова Мао-Цз-Тунга

Пэрлы сацыялістычнай систэмы

(Жніво, малацьба і...)

Якую-б савецкую газету ѹ ўзялі мы ў руку, адрэзу кідаюцца ѹ вочы дэльве харэктэрныя прапагандовыя асабіўвасці; першая — гэта лёзунг і заклік: «Дастойна сустракнем саракавую гадавину вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!», «Зэбром ураджай ў тэрмін і бяз страт!», «На-балшавіцкую выканаем пляны слабы азімы!», «Дагонім ЗША па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва!» і г. д.; другая — гераніна-узъясльес пачатак артыкулаў, напрыклад: «Перамога Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі знаменавала собой найглыбейшы пераварот у эканоміцы, у кінесавай структуры грамадзтва, у нацыянальных адносінах, у палітычным і культурным жыцці народу!», або — «па закліку камуністычнай партыі ѹ калгаснай вёсцы з кожным днём ўсё шырой разгортаецца рух за тое, каб у бліжэйшыя дні дагнаце. Злучаныя Штаты Амэрыкі па вытворчасці мяса, малака і масла...»

Чытаючы-ж да канца перадавіцы, артыкулы, лісты з фабрыкаў, завадаў і калгасаў і наагулу ўсё, напісаное пад шаблоннымі лёзунгамі і заклікамі, зна-

ходзім трэцюю асабіўвасць — інгатыўнія адносіны да ўсяго савецкага на толькі з боку гэтак званых масаў, але і з боку прамадзкіх, камсамольскіх і партыйных арганізацій.

Вось каміктэцтвныя прыклады.

Гаворачы аб буда-кашалёўской газэце «Ленінскіх шлях», газэта «Звязда» піша: «Ціпер... уся калгаснае вёска жыве ўжнінем — дагнаце і пераганіць Амэрыку па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва... Аднак газэта «Ленінскіх шлях» за ліпень амаль ні слова не сказала аб гэтым... Матэрыялы, якія яна друкуе, маюцца выпадковыя характар. Неапрадаўдана многа месцаў адводзіць родаківым розным успамінам аб падзеях, якія алжыліся ў раёне 12-15 год назад». І далей «Звязда» разводзіць рукамі: «Але незразумела, як мірацца з такімі сур'ёзнымі недахопамі ў гэтым сэзоне газеты рапортамі партыі, чымі ворганамі гэтыя газеты зъяўляюцца?»

Адказ просты: работнікі рабітных газэтаў ня хочуць пісаць пра загады і пастановы партыі бо ўсё гэта абырды зделаў калгаснаму сялянству, а рапортамі партыі мірацца з такимі станамі таму, што іхнія працаўнікі, знаходзячыся пад уплывам

Яшчэ адна незалежная дзяржава

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

у зусім адваротным кірунку ішоў камянілізм рассіцкі ѹ мінуласці і сяяніні ягоны спадкемнік камянілізму савецкі. Уварбуту царскага камянілізму былі ўцыгнутыя на толькі прымітывы народы Сібіру і Поўначы, але так-же народы, якія культурана і цывілізацыйна сталаі шмат вышэй за Расею і мелі свае незалежныя дзяржавы яшчэ тады, калі расейская дзяржава съяўтва зусім на існавала. Расейскі камянілізм, на толькі экспляятаў гэтыя народы эканамічна, але, дзеялі трывманьне іх у послуху, інчымі затрымліваў іхны культурны развой, падлізержываў цемру ѹ бясгра матынсьці, бязытасна і шыркі усплінені на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм маскоўскімі заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротным кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты камянілізму, быў у сваіх выніках прагрэсуну, дык маскоўскі камянілізм быў і астаеца дзялей камянілізмам рэакцыйным. Тады, як заходні камянілізм заўсёды ішоў у адваротном кірунку, чымісь камянілізм заходні: у той час, калі заходні камянілізм, на глядзячы на тое зло, што вынікала з самай істоты кам

Пратэстацыйны мітынг у Мюнхэне

У сувязі з тым, што 10 верасня гг. адміністрацыя Асамблеі АЗН мела разгляды на пытаньне Вугоршчыны, предстаўнікі паняволеных камунізмам народаў наладзілі 7-га верасня ў Мюнхене адкрыту дэмонстрацыю пратэста супраць савецкіх злачынстваў у Вугоршчыне.

А гадз. 5-й папаўдні ў перапоўненай Тэатрынер царкве начаўся адміністрацыйны мітынг за ахвяры вугорскага пытавання, а таксама за ахвяры ўсіх іншых паняволеных народаў зложаных імі ў змаганні з камунізмам.

Пасля малебену сфармаваны паход, на чале з аркестрай і нацыянальнымі сцягамі, накіраваўся на ашырны Кенгісплатц, дзе адбыўся пратэстацыйны мітынг. Тут выступілі предстаўнікі пасабных народаў. З даўжайшай промовай выступіў ад імя Немцаў барон Мантоўфель. Вугорскі предстаўнік падчыркнуў туго салідарнасць і сымпатыю, якую мелі й маюць Вугорцы з боку паняволеных бальшавізмам народаў. Беларускі предстаўнік сп. Ул. Бортнік у сваім выступе гаварыў таксама ў ад імя Украінскай Нацыянальнай Рады. У сваій промове сп. Бортнік звярнуў увагу на наступнае:

«Леташнія пытаваныя вугорскага Народу — гэта два выразныя моманты, якія прадавадыры палітычнай эміграцыі заўсёды мусіць мець наўвазе.

Першае: Выступаючы паадзінчукі паняволеных Народы на змогуць вызваліцца спад гнёту камуністычнага панаўянія. Камуністычныя заправілы маюць немалыя сіродкі для трывмання ў ніволі. Аб гэтым съветчыцы на толькі вугорскай рэвлюцыі. Трыццаць дзесяць гадоў таму беларускі, украінскі й іншыя народы перажылі такую самую трагедыю, у выніку якой страдлі вялікую долю сваіго насельніцтва.

Другое: Вугорская ревлюцыя ў заправаючы способ показала, што вольны Захадні сьвет зусім непадхітаваны да вызвольнінага змагання прыгнечаных народаў, а часам навет не злабілаца на зразуменіне, якое вялікай колькасцю прыгнечаных народаў гатова на ахвяры за сваю свободу.

Але, Спадарыні й Спадары, ёсьць пасабіў трагічнага, што перадававы пагатыкі вольнага Захаду да сініншчынія дні не паказваюць прызнанія на большу радыкальнай палітыцы супраць камуністычнага імп'р'ялізму, нігледзячы на тое, што камуністычны імп'р'ялізм на толькі практикую ўжо на паняволеных народах выпрабаваны ў розных формах але ўжо сінінія пагражаете ўсяму вольнаму сівету.

На заканчэніне хачу відказаць ад імя Рады Беларускай Народнай Рэспублікі й ад Украінскай Нацыянальнай Рады на шту пойную салідарнасць, якой падтрымліваю разлічицу прынятую на сініншчынім мітынгу.

Хай цярпеньні нашых народаў выклікаюць на народаў вольнага сівету тую творчую нецярпілівасць, з якой можа впрашыці для нас дапамога, пры наяду-

рабіў сярэдзь ўсіх народаў паветра шырокія агнівыя кругі. Але гутарка нашая, ужо зацікавішы мяне, так і не дайшла да канца. Гулка загудзеў параплаў, забегалі матросы, ажыўілася публіка. Мы аглянуліся: на высокім, змрочным беразе, чорным зломам уздымаўся званіца, сівіціліся агнікі, віднеліся дзе́ве́ты чырвоныя плямы — бартовыя ліхтары параплаў, што стаялі тут у прыстанях. Эта быў Яр..., горад, у каторым майму спадарожнаму трэбу было сініні. Мы разъвіталіся, а ў туно-ж ноч яшчэ недалёка ад прыстані ўдаўшы поўны ход, наш «Ваян» натрапіў у змрок на лодку, і я мог зразумець, чаго варта краса гэтай щёнкай чорнай вады: пачуцілі крыкі, нехта кінуў ратунковы круг, але ў щёнкі наяўна было бачна, хто тане, дзе тане і ці туды было трэба кідаць. Параплаў зъмініў свой ход, завярнуўся, напакаў мініотаў праз дзесяць перавернутую дном дагары лодку, але каля яе наяўна было бачна жаднага чалавека. Раздаўся гукок, і параплаў ізноў пайшоў наперад.

МАРЫНА

Пасля паганага, задушнага дня няпрыкметна надышишоў вечар, павеўші цікі ветрык, і вуліцы Вільні началі ажыўляцца. На шырокіх тратуарах Георгіеўскага праспекту ліўся жывы, але яшчэ на густы наётану, кіруючыся да Бэрнардынскага саду, куды разам з усімі прынёс і мене.

Незанятых лавак на было, і давялося апусыцца на ту, дзе ўжо сядзеў нейкі дзядок з маленькай дзяўчынкай. Недалёка віднеліся зеленаватыя бруі Вялікі, каторыя зрабіла тут шырокую луку, падмываючы гарысты бераг. Круга уздымаўся ён, высокі й абрывісты, а па ягоным верхнім ускраі разраслаіся кучараўыя дрэвы й кусты; ніжэй зелянелася трава, пад ёй-же да самай вады ўплыў яхўчы, гліністыя скаты. І пекна было бачыць, як ірдзяны круг сонца, апусціўшыся на супраць амаль не да зямлі, заўпаў іх чырвонымі сівітам, і яны браліся ў такі кволы агністы колер, каторы можна спаткаць толькі на крэльцах у матылькоў.

Але нядоўгавечна насывеце краса. Ніжэй і ніжэй спушчалася сонца, зьнікаючы за шырокім кругам зямлі; усё блізнейшым рабілася агністое ахварбаванне высокіх гораў, і ўсё машней праступала спад яго жаўція берагове гліны. Нарэшце яно згасла ў канец... І някі адразу ўсё вакол зрабілася даку-

ным і грубейшым; я пачуў, што паветра даўно ўжо напаўніцца халоднай вільгтай, а ў галаве вынікла думка, што хутка трэба йсьці дамоў, дзе давядзенца размаўляць аб аднай няпрыемнай справе. Не хацелася бачыць ані той бераг, ані горы, і я перавёў погляд на сваіх суседзяў па лаўцы.

Сухенькі, нізенькі, але яшчэ жывавы старычкі, тримаючы на каленах маленкую дзяўчынку з быстрымі вочкамі й сівертлымі ільнінамі валаскамі, навучальна казаў ёй:

— Нямаш такога слова «апа», гэта-ж ты сама выдумала яго, а ўсе людзі кажуць «ма-ла-ко». Чуеш, Марына, ма-ла-ко?

— Апа.

— Ат, якая ты! Ну, будзем тады гаварыць па кавалачках. Скажы, Марына, «ма».

— Ма.

— Скажы «ла».

— Да.

— Скажы-ж яшчэ «ко».

— Ко.

— Вось як добра, разумніца ты мая. Ну, а цяпер усё разам:

«Ма-ла-ко».

— Апа!

Я мімаволі расясьміяўся; засміяліся і дзяўчынка і старычкі; мы пазнаёміліся.

* * *

Ад тых часоў праўшло калі двух год. Я сіясябраваўся з Марынай, — мілай дзяўчынкай, каторай цяпер ужо быў чацверты год, — пазнаёміўся зі ле бацькамі й таварышкамі. Яна вучыцца мяне гуляць у розныя дзіцячыя забаўкі, я ёй апавядаў казкі, і мы абе вельмі цешыліся з нашага знаёмства. Асабіцца ж хораша было йсьці зі ёй куды-небудзь на шпакы, хачы-бы ў той-жэ Бэрнардынскі сад. Тады ўсе супраць чыннія лічылі яе за майго дзіцёнка, і мяне рабілася ад гэтага вельмі прыемна.

Таксама, калі ў верасні выдаўся першы зазімак, і чысты, пушысты сінег усыцілаў вулкі Вільні, мы на ўседзелі ў хадзе. Шпарка апранаўшыся, вылецелі мы стуль, каб паглядзець, што робіцца на Вялікі, — так казалі мы хатнім, — а запраўды толькі дзяля таго, каб адзінчыць на белым сінікожу як мага болей сільно, папрамолваць хрушчавыя скарынкі лёду перадражніц азызлую, хрыплюю варону

Mihaś Kavyl'

Максіму Танку *

Крынічай рокаці расянасць
Гарачым срцам піў ты прагна,
Каб дух славутага Баяна
Ни моўк над дзён маўклівай бағнай.

І голас мужны твой, адменны,
Бруй съявлением у цяжкім сплаве;
У прыбоі бурным бурапені
Красу нятусклую ты славі.

Зямлі пакутнай крэк балючы
Махнуш мячом над песьні чыстай;
Упаў арлом падбітым з кручы
Паэт на бераг камяністы.

Самлела сэрца у палёце,
Душа здрэнцевела на падзенны;
І водзяць тло тваё ў балоце
Чырвона-чорнай ведзьмы съцені.

Імпету шмат, няма адлагі
Ступіц на ўзьмежак той аблоні;
Дзе на вяршынях стромых съцягі
Мацуючы войнікі Пагоні.

Аддаўшы дзей сумленных клану
Съятое шостае пачуцце,
З узвышша ўніз страхотна глянцу
На край, закуты у закуці?

Далей у лес — старчча ламачча,
І цену свой лёгка ў прычме страціц.
Чибя, паэт, я вінавачу:
Ты лёкай панскі ў собскай хаце.

Пашле лупіц «хозяйн» лыкі —
Ідзеш, каб скуру на злупілі.

Старэйшы хам у зыле вялікі
Уцлі узвівевай гожых крыльлі.

З пакоры рабскае дзіўлюся,
Ці-ж бы абулія згубіла?
З хваробы вычуинь — у уструсе,
Устаюця нябожчыкі з магілы.

На бунт нікога на бухтору,
На гэта маю я наўвеце.
Згадзіўся ты служыць пакорна
У гукальна-цёмным камітэце.

Далёка я ад гэтай фірмы,
Але трасуся, нібы ў трасцы:
Няўжо, апроч цябе і Шырмы,
Няма нікога у няласцы?

Шкадую вас, паэт, музыка,
Чырвонай процымы заклікалы.
Маньліва-ўзынёслай песній-крыкікам
Вам біць у грудзі цвёрдых скалаў.

На песню скалы родзяць песнію,
Пашлюць да вас магутным рэхам:
—Чакаем мы на вечер весні,
Ляцець мы будзем, а на ехадь,

У край дзе рыцараў вялікіх
Ускрошуць праўды запаветы,
Дзе будуць вольна йграць музыки
І вольна «плакацьмуць» паэты...

*) З нагоды ягонай згоды працаўца ў Камітэце «За вяртанне на радзіму» (гл. артыкул «На службе ў савецкіх людоловаў», «Бацькаўшчына», № 28 з 14 ліпеня 1957).

Аўтар

Калі-б хтось не зразумеў, або па-
малкова інтарпрэтаваў гэту цытату,
Эрэнбург дадае:

«Лекцыя Стэндаля разъбівае памылкі
на толькі далёкага мінулага, яна разъ-
вейвае ў шматлікімі сінінічнага,
якія часам падаюцца, як нязбітныя
праўды...»

Далей, думаючы аб гэтых ілюзіях
«Адлігі» ў Савецкім Саюзе, Эрэнбург
цытавае Стэндаля:

«Ці-ж можна глыбака захапляцца
вершамі, навет найпрыгажэйшымі, калі
ніхто на ведае, што зімі становіца праз
год — ці не апымімся мы пад ярмом ін-
квізіцыі, ці не сядзе на францускі пад-
зарытулізмі?»

Рэч зразумелая, гэтым «гэрцагам Ар-
леанскім» можна быць Хрушчоў, Мікаян,
Жукаў ці іншыя сатрапы.

Не насоўвае сумлеваваў, аб кім думаў
Эрэнбург, цытуючы наступныя выказы-
ванні Стэндаля:

«Сымэрц змусіць нас памяняцца
ролямі. Жывучы яны могуць зрабіць з
намі ўсё, але хопіць, каб яны памерлі
іх іхнекі прагненыя няпамяць... Хто
праз 20 гадоў будзе прыгадаваць абылі-
жнае съмечице гэтых спадароў?...»

У Савецкім Саюзе шмат шуму нарабіў
раман Дудзінца «На хлебам адзін-
ным». Навет самы «найбольшы з больш-
шыні».

Можна сказаць, што пісьменнік вы-
находзіцца чалавека, а вынаходзіцца —
гэта на вытворчысць, яно патрабуе
небы, то лужыны і ўхабы. І чалавека,
які мае гэта лютэрка, выбівача-
ще на іншэнснасці. У лютэрка адлю-
строўваецца балота, а вы авбівача-
вашае лютэрка. Лепш авбівачаўчайце да-
рогу з ухабамі, або дарожную інспек-
цыю.»

А сібе Эрэнбург дадае:

Пэрлы сацыялістычнай систэмы

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

«... ЦК КПБ і Савет Міністраў БССР вымушаны канстатаваць, што партыйныя, савецкія й сельскагаспадарчыя ворганы некаторых вобласцяў і многіх раёнаў (не «некаторых») і на «многіх», а блізу ўсіх, бо амаль усе ў той ці іншы спосаб пералічваюцца — У. Д.) у складу якіх ў першым уборку ураджаю настрыльных клямтычных умовах (спасылка на «клямтычныя ўмовы» на ёсць пераканаўчай: справа не ў клямтычных умовах, а ў людзі і настрыльных умовах іхнага жыцця) ўбыту — У. Д.) на здолелі стварыць неабходнага напружання ў работе калгасаў, саўгасаў і МТС на ўборку ўраджаю ў збожжаных тоўках, не правілі належнай апаратуру насыці ѹ арганізаванасцю, не забясьпечылі выкарыстанне ўборчай тэхнікі з поўнай нагружкай і тым самым дапускі падаравальнай расчыгаванія тэрміну ўборкі, а гэта значыць і страты ўраджаю» (падкresленне наша — У. Д.).

Пералічышы ўсё і ўсіх, даўжэйшая пастанова гаворыць:

«Центральны Камітэт КП Беларусі і Савет Міністраў БССР абавязалі Міністэрства сельской гаспадаркі БССР, аўкомы і райхомы КПБ, аблвыканкамы і рабкынкамы дыректораў МТС і саўгасаў, прайленіны калгасаў неадкладна прынесьці меры па завяршэнню ўборкі і прадухіленню страту ўраджаю сельскагаспадарчых культур, прызначыць на ўборку ўсё сродкі ѹ людзіні ресурсы МТС, саўгасаў і калгасаў... Усімерна ўпшыліць рабочыя дзень у калгасах і саўгасах прадукцыйнасць працы, калгаснайкаў, рабочых МТС і саўгасаў».

А вось і яшчэ адна перла сацыялістычнай систэмы: «ЦК КП Беларусі і Савет Міністраў БССР абавязалі Міністэрства сельской гаспадаркі, аўкомы і піянераў пад кіраўніцтвам настайкай пад ўядомы збор і падграбаныя каласоў».

Хіба-ж гэта на здзене з дзяцей і настайкай? Дзе-ж, пытаемся, «перадаць сацыялістычную тэхніку перадавай сацыялістычнай систэмы», пры дапамозе якой Хрушчоў думае дагадаць і пераганіць Амерыку, калі дзеці: з граблімі ў руках змушаны падграбаць каласкі на ўсім жыве Беларус! Весь яно, згаданае намі ў пачатку напісанага, «Па-бальшашынку збіяром уралжай у тэрмін і біз страт!» Гэтак-жэ «дастайна сустракае Беларускі народ і саракавую гадавіну бальшавіцкага кастрычніка».

Успішнае аблмеркаванье...

27-га жніўня прэса БССР апублікаўала праект «Закону аб узмацэнні барабельі з альтырамадзкім, паразытычнымі элемэнтамі», пададзены Камісіяй заканадаўчых меркаваній Вярховага Савета Беларускай ССР на гэтак званае «усенароднае аблмеркаванье»...

Каго-ж гэта згаданая Камісія ў ейны праект закону маюць на ўвазе пад гэтым «антырамадзкім элемэнтамі?» Тых, што «для выгляду пацянуло на работу, а фактычна жывуць на непрацоўнія даходы і ўзбагачаюцца за кошт працоўных, або, зьяўлюючыся працадольнымі, не выконвяюця ніякай карыснай работы ні ў грамадзстве, ні ў сям'і, займаюцца бадзяжніцтвам, жабраваннем, піядроціцтвам, спекулююць і робяць іншыя злочынствы» — (падкresленне наша — У. Д.).

Галоўнае-ж — гэта тыя, што «займаюцца бадзяжніцтвам або жабраваннем» і тым самым, як гаворыцца ў праекце закону, «узбагачаюцца за кошт працоўных...» (?!). У артыкуле 34 праекта закону гаворыцца коротка і прости: «Установіць, што дарослыя грамадзяне, якія займаюцца бадзяжніцтвам, або жабраваннем, піядроціцтвам, спекулююць і робяць іншыя злочынствы» — (падкresленне наша — У. Д.).

Галоўнае-ж — гэта тыя, што «займаюцца бадзяжніцтвам або жабраваннем» і тым самым, як гаворыцца ў праекце закону, «узбагачаюцца за кошт працоўных...» (?!). У артыкуле 34 праекта закону гаворыцца коротка і прости: «Установіць, што дарослыя грамадзяне, якія займаюцца бадзяжніцтвам, або жабраваннем, піядроціцтвам, спекулююць і робяць іншыя злочынствы» — (подкresленне наша — У. Д.).

— Жаброціцтвом, як нааагул усе не-працадольныя, бо савецкая ўлада не дадае ім мінімальных сяродкаў на працу. Судзіць іх на можна, ім трэба дапамагаць!

— Бадзяющаца дзіве катаёры Беларусаў: тыя, што ная маюць працы, і тыя, праца якіх не дадае ім мінімальных сяродкаў на працу. Судзіць іх на можна, ім трэба дадаць адпаведную працу!

— Жывуць на непрацоўнія даходы, узбагачаюцца за кошт працоўных, іх выконваюцца ніякай карыснай працы ў грамадзстве, вядучы альтырамадзкі, паразытычны спосаб жыцця партыйнія кіраўнікі ѹ іхніх прыхвасніх. Усе яны піядроціцца па прыгавору народнага суда да пажыццёвай ссылкі з прыцягненнем да працоўнай дзеянасці.

«Т্іомф ідэі ленінізму...»

1-га верасняна пачаўся ў БССР гэтак званы рэспубліканскі аглядкультурна-асветных установ, прысьвечаны 40-й гадавіне Кастрычніка. Правярае не абыхто, а арганізація райкомаў, гарко-маў і абласцных камітэтаў. Правяраюць і робяць зэдзіўленыя міны, гаворачы прыблізна, гэтак: «Як гэта так?... 40-агадавіна, маўляў той, на самым носе, а культурна-асветных установу ў калгасах амаль німа, адны сцены — ні зэдзіўкі, ні вонкава, ні столі і стрэхі дзіравя... Калгасынкі з ахвотаю слухалі-блекцю «Т্іомф ідэі ленінізму», але...»

Недагвораная арганізація дагавором мы: на якое-ж ліхі слухаць той «т্іомф ідэі ленінізму», калі ён ў дзені праз дзіравяўшыя строхі калгасных будынкаў?...

Весткі з зямлі цалінай...

У «Чырвонай зъмене» за 21-е жніўня «цаліннік» Ждановіч, студэнт Пінскага гідратехнікуму, паведамляе із саўгаса над Шымалам наступнае: «Вось мы ѹ дзелікі ад роднай Беларусі... Стчатку, калі стварылася брыгада, мы на надта верьмі, што дзяўчата Алешка й Дзедзіна на будуць добрымі памочнікамі. З рэдліўкамі ў руках на капаныні траншэй, з молатам на здрабненьні каменіні, з молатам дзяўчата ідуть побач з хлоніцамі, а часта здарацца, што ѹ даюць вышынную выпрацоўку чым мы... Першы дні моцна стамляюцца, не хадзяліся нават нікуды ісці. Але гэта прайшло. Усе ўцігнулі ў работу...»

Выснай такі: хлапцы «ўцягнуліся», а дзяўчата, карыстаючыся «ганаровымі» правам на працу паводле сталінскай арганізаціі, працуюць нараўне з «уцягнулымі» хлапцамі.

У. Д.

,Лэкцыя Стэндаля“

(Заканчэнне з 3-й бачыны)

І ў канцы, більшам-бы падсумоўваючы навукі із Стэндаля, Эрэнбург съцвярджае:

«Думаю, для нас найболльш важнае — не толькі для пісменнікаў, але ѹ для ўсіх людзей палавіны XX стагодзіння: чым больш жарсыць ѹ прыцягненіннях і шматухвальніх, тым больш настырліва сумленне ѹ розум дамагаюць прафы».

Толькі што як і ў часы Сталіна, так і сініння гэтая праўда задушаная ў ярме партыйнай «інквізыцыі». Яшчэ на толькі не вясна, але ѹ на поўнай «адпісі».

Мы сказаі — «адліга няпоўная». Аднак першыя прыблізкі адлігі ёсць, доказ, што дагутуле аўні Дудзінца, ані Эрэнбург, ані іншыя не малі-блізублікаўца таіх выказанінняў, якія публікуюцца сініні. Прычына гэтага звязана з тым, што дыркынамі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якая сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якая сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліўніх», якія гэтак сумленна адскокіўлі прыпупівалі маленкія дзяўчакі й хлапчукі, наўрад, ці каго-небудзь можыць пакінуць абыкватым. У публікі на залі самі ногі хадзілі, гледзячы на імпітнае дзіцячыя выкананінне. Галоўная ролі тут належала маладой дзяўчынцы Мані Лук'янчык, якія сама яшчэ толькі выходит з дзіцячага веку. Вельмі здолная наагул да музыкі, спеву і танцу, якія дзіцячыя танцавальныя групы вылучаюцца як найболльш красавічныя, маладыя і зэмпічныя із тэмпрамантнай звязаніцай. Танцы «Крыжачак» і «Ліў